

UTBILDNINGSFÖRVALTNINGEN
KVALITETSAVDELNINGEN
ENHETEN FÖR INSPEKTION

SID 1 (8)
2008-04-09

SKOLBARNOMSORGSINSPEKTÖRER
CATHRINE SAHLSTEN 08-508 33 257
BENGT THORNGREN 08-508 33 557

Rapport
från inspektion av
skolbarnomsorgen på Hamnskolan
21/1 – 24/1 2008

UPPDRAGET

Enheten för inspektion vid Utbildningsförvaltningen har till uppdrag att utvärdera kvaliteten i den enskilt drivna verksamheten.

Uppdraget utförs genom

- inläsning av material som skolbarnomsorgen ställt till förfogande
- observationer och samtal
- intervjuer med barn, personal och ledning

Centralt är att granska måluppfyllelsen, det vill säga att få en så heltäckande bild som möjligt av hur målen i styrdokumentet tolkas och förverkligas på fritidshemmet.

Detta har gjorts utifrån en prioritering av mål från skollagen, läroplanen och Skolverkets allmänna råd för fritidshem. Målen har bland annat valts för att undersöka om fritidshemmen arbetar målstyrt och ger barnen möjlighet till en meningsfull fritid i samverkan med skola och föräldrar.

En inspektion av det här slaget har till uppgift att värdera. Bedömningen utgår ifrån att hög kvalitet innebär att fritidshemmets verksamhet utmärks av att den väl:

- strävar mot och uppfyller nationella mål
- svarar mot stadens krav och riktlinjer
- kännetecknas av en strävan till förnyelse och ständiga förbättringar utifrån de förutsättningar man har.

RESULTAT/MÅLUPPFYLLELSE

Skolverket granskade skolbarnomsorg på huvudmannanivå våren 2007 och såg följande behov av förbättringsinsatser:

- Inspektionen visar att personalen strävar efter att erbjuda barnen en meningsfull fritid och gott stöd i deras utveckling. Det framkommer dock att tyngdpunkten förskjutits mot att ge barnen trygghet och omsorg på bekostnad av det pedagogiska arbetet, bland annat som en följd av minskad personaltäthet.
- Vidare varierar det i kommunen i vilken grad fritidshemmen utgör ett komplement till skolan. Det finns goda exempel i kommunen på ett nära samarbete mellan fritidshemmen och skolan, där verksamheten utvecklas inom en gemensam pedagogisk ram. Men det finns också exempel där skolans tradition och behov fortfarande upplevs som styrande för fritidshemmets verksamhet. Det är angeläget att kommunen följer upp verksamheten i fritidshemmen och försäkras sig om att verksamheten bidrar till att målen i läroplanen uppfylls.

BESKRIVNING AV SKOLBARNOMSORGEN

Hamnskolan är en fristående skola med Pysslingen Förskolor och Skolor AB som huvudman. Skolan startade år 2000 och ligger på Södermalm i Stockholm. På Hamnskolan finns förskoleklass, fritidshem och öppen fritidsverksamhet. I skolbyggnaden finns också en förskola inrymd. I skolan finns 112 elever F-6 och cirka 30 förskolebarn i åldern 4 till 5 år.

Skolan är belägen på bottenvåningen i ett bostadshus vid Vintertullstorget, och i direkt anslutning till Blecktornsparken. Skolan har en öppen planlösning i två våningar där de yngre barnen har sina hemvister på övre plan, och de äldre på nedre plan. Hemvistet består av en gemensam lokal för skola och fritidshem. Från entrén når man ateljé, slöjd och rörelserum .

Skolans rektor har det övergripande pedagogiska ansvaret för skolbarnomsorgen. Den nuvarande rektorn tillträdde sin tjänst 1 januari 2008, och har varit anställd på skolan som specialpedagog. Rektorn bildar tillsammans med arbetslagsledare skolans ledningsgrupp.

Arbetslag år F-2 består av förskollärare, grundskollärare, fritidsledare, och barnskötare. Arbetslag år 3-6 består av grundskollärare och fritidsledare. Två av fritidspersonalen har kombinationstjänster.

Skolan har fått minskat elevunderlag vilket lett till personalneddragning med en heltidstjänst från årsskiftet. Skolan har under åren haft en stor personalomsättning, men har nu enligt rektor och personalgrupp stabiliserats.

Personaltätheten på Hamnskolan är 27,6 barn/heltidspersonal, vilket är en låg personaltäthet jämfört med Stockholm stad, som hösten 2007 var 16,6 barn/heltidspersonal. Två förskollärare och två fritidsledare finns anställda, men skolbarnomsorgen saknar i verksamheten en utbildad fritidspedagog. Vid intervju med rektor framkom att skolan har annonserat efter fritidspedagog men inte fått några behöriga som sökande. Enligt Skolverkets senaste beräkningar ligger den genomsnittliga andelen fritidspedagoger på 38 % för Stockholms Stad. Inom skolbarnomsorgen fanns ingen resurs för barn i behov av särskilt stöd.

I tabellen nedan redovisas förhållandet barn och personal på fritidshemstid.

	Antal barn	Antal heltider 40tim/v	Antal personal på EM – kl. 16	Antal högskoleutbildad personal (%)
Förskoleklass*	19	1	2	1
År 1	23	1	1	0
År 2	20	0,5	1	0
År 3	15	0,5	1	0
År 4	6			0
Totalt	83	3	5	1 (33 %)

EM = eftermiddag

- =50% personal borträknad

STYRKOR OCH SVAGHETER I SKOLBARNOMSORGEN

Styrkor

Vår inspektion har visat att skolbarnomsorgen utmärks av ett antal styrkor, bland annat dessa:

- Personal arbetar både i skolan och på fritidshem, vilket gör att de ser barnets hela dag
- Barnen umgås över hemvistgränserna
- Personal samverkar med lärare under skoldagen kring teman och utflykter
- Utemiljön är god med direkt anslutning till en stor park
- Ateljén ger goda förutsättningar för skapande verksamhet
- Barnen på fritidshemmet får utvärdera verksamheten med hjälp av en trivselenkät
- Personalen har goda planeringsmöjligheter för sin verksamhet

Svagheter

Vår inspektion har visat att skolbarnomsorgen utmärks av ett antal svagheter, bland annat dessa:

- Skolverkets allmänna råd för fritidshem är relativt okända bland personalen
- Öppna fritidsverksamheten saknar mål och innehåll
- Arbetet med mål- och resultatstyrning har brister
- Dokumentation och utvärdering av skolbarnomsorgens verksamhet är bristfällig
- Det finns brister i samsyn av personalens förhållningssätt och ansvar vid mellanmålssituationen

- Avgift är uttagen för kursverksamhet i fritidshemmets regi
- Möjligheterna till stimulans och utveckling behöver stärkas
- Rutinerna för det dagliga mottagandet av barn från annan skola är bristfälliga
- Fritidshemspersonalen deltar inte i barnens utvecklingssamtal

SKOLBARNOMSORGENS VERKSAMHET

Fritidshemsverksamheten bygger på frivillighet där barnen kan välja vad de vill göra under dagen. Verksamheten bedrivs i olika former där den leds av egen personal som håller i ex klätterkurs, genom idrottslyftet och föreningslivets ledare, ex capoeira, och genom inhyrd danspedagog. Barnen har möjlighet att prova på en kurs ett par gånger för att se om man vill fortsätta. Därefter tas avgift ut med 200 kr för klätterkurs, och 500 kr för dans. Enligt uppgift från rektor bedrivs dansen efter fritidshemtid. Vi bedömer att det finns oklarheter beträffande avgifter för kursverksamhet. Fritidsbarnen bör inte behöva betala några avgifter för verksamheten utöver skolbarnomsorgsavgiften.

Den planerade verksamheten med organiserade, personalstyrda aktiviteter på fritidshemmet är delvis utformad utifrån personalens idéer och tankar. Barnen har gett sina synpunkter via en enkät/utvärdering av ht-07. För de barn som inte aktivt väljer att delta i organiserad gruppverksamhet eller kan vara med på grund av gruppstorlek upplevde vi vid besöket att utbudet av aktiviteter var begränsat. Det vi såg vid besöket var att de flesta av dessa barn spelade egna dataspel, eller lekte med egna leksaker. Vår bedömning är att möjligheten till stimulans och utveckling via gemensam lek behöver stärkas, liksom tillgång till olika lekmaterial. Enligt personalen erbjuds barnen ett rikt utbud av utflykter och andra aktiviteter under skolloven. Barnen uppskattar att besöka ateljén som erbjuder stora möjligheter till skapande verksamhet.

De barn som kommer tidigt erbjuds frukost före skoldagens början. Mellanmål serveras direkt efter skoldagens slut gemensamt för alla barn. Vid besöket diskuterades mellanmålets utbud, och frågeställningen varför en del barn väljer att inte äta. Barnen efterlyste ett mer varierat utbud. Ett inplanerat matråd skulle fortsätta diskussion kring förbättring av mellanmålets matsedel. Vi bedömer att det finns anledning att se över matsituationen vid mellanmålet i sin helhet då mellanmålet kan vara en pedagogisk aktivitet med tillfälle till samtal.

Fritidshemmets personal uppger att de är med och skriver åtgärdsprogram i vissa fall. Idag finns ingen resurs på skolan för barn i behov av särskilt stöd. Vid besöket noterades att det fanns bristande rutiner för mottagandet av barn från annan skola.

Barnens möjligheter till avkoppling i en lugnare miljö var i huvudsak begränsat till soffan på hemvistet. Tillgång till mindre rum fanns för olika typer av verksamhet. Ateljé, rörelserum och slöjd var tillgängliga för barnen i samband med ledarledd verksamhet. Skolbarnomsorgen har goda möjligheter att använda sig av en stor park i anslutning till skolan för olika uteaktiviteter. Där finns också en parklek med egen personal och leksaker att tillgå. Fritidshemmet har en utedag i veckan, i övrigt beroende på intresse hos barnen.

Vår bedömning är att lokalerna är ändamålsenliga utifrån skolans pedagogiska idé, men ställer samtidigt höga krav på personal och barn. Fördelar finns med den öppna planlösningen genom att man har tillgång till skolans samtliga lokaler (förutom matematikverkstaden) och kontakter över hemvistgränserna. Samtidigt kan det medföra att det blir lyhört, och störande med förbipasserande. Det kan innebära svårigheter med koncentrationen för vissa barn. Alla barn vistas i samma lokaler hela dagen, vilket skapar en trygghet för barnen.

Öppen fritidsverksamhet för barn 10-12 år

Fem barn av ca 34 barn i skolår 4-6 deltar i fritidshemsverksamheten tillsammans med övriga fritidshemsbarn. Vi bedömer att det finns brister i befintlig verksamhet. Den behöver utvecklas utifrån barnens behov, intressen och erfarenheter liksom verksamhetens målsättning och struktur.

NORMER OCH VÄRDEN

Vid vårt besök upplevde vi ett gott klimat bland barnen, men att det finns en skillnad i attityder mellan yngre och äldre barn. I skolans Likabehandlingsplan framgår att alla arbetar med EQ (Emotionell intelligens) Där framgår också att eleverna förväntas respektera personal och elever, samt aktivt bidra till en god stämning. Vid vårt besök såg vi några exempel bland de äldre barnen på bristande respekt för lärare och kamrater. Vi bedömer att det finns anledning till att fortsätta det fortlöpande värdegrundsarbetet med frågor som rör attityder och förhållningssätt, särskilt med de äldre barnen.

Skolan har under 2006 fokuserat på jämställdhetsfrågor, och personalen försökt stimulera barnens val av aktiviteter för att bryta traditionella könsrollsmönster. Vid samtal med personalen framkom att det finns ett behov av gå vidare med detta arbete för att bli tydligare i sina arbetssätt vad gäller exempelvis gruppindelningar, aktivitetsval barns och personalens attityder etc.

Skolan har genomfört en trivselenkät med barnen där man diskuterat resultatet i personalgruppen. Likabehandlingsplanen 2007/2008 har nyligen reviderats. Vår bedömning är att likabehandlingsplanen efter genomförda ändringar uppfyller

rekommendationerna från Skolverkets Allmänna råd för arbetet med att främja likabehandling.

FÖRÄLDRASAMVERKAN

Personalen upplever att de har en god vardaglig kontakt med föräldrar i samband med hämtning och lämning. Föräldrarna får ett månadsbrev med information om verksamheten. Fritidshemmet anordnar inga egna föräldramöten, men deltar ibland på skolans föräldramöten. Hittills har föräldraråd hållits 1ggr/termin, men rektor har nu ambitionen att vidareutveckla denna samverkan. Tanken är att även en personalrepresentant ska ingå i föräldrarådet framöver. Fritidshemspersonalen deltar inte utom vid enstaka tillfällen vid utvecklingssamtal, men lämnar inför dessa skriftliga kommentarer till läraren. Vi bedömer att detta är en svaghet i verksamheten.

SAMVERKAN MED FÖRSKOLA, FÖRSKOLEKLASS, OCH SKOLA

Vi bedömer att skolsamverkan fungerar väl utifrån en fastställd pedagogisk ram men vi anser att samverkan kan utvecklas. Samverkan skola – fritidshem sker i samband med temaarbeten och utflykter. Vid temaarbeten är uppdelningen gjord så att fritidshemspersonalen ansvarar för verkstadsdelen, och lärarna för kursdelen. Enligt fritidshemspersonalen har förutsättningarna förändrats för samverkan mellan skola och fritidshem.

SYSTEMATISKT KVALITETSARBETE OCH LEDARSKAP

Vi bedömer att fritidshemmets mål och arbetssätt bör synliggöras i högre grad, i arbetsplan och kvalitetsredovisning. Utvärderingen av fritidshemsverksamheten ska innehålla en analys av måluppfyllelsen som dokumenteras i en kvalitetsredovisning.

Verksamheten bedöms ha goda planeringsförutsättningar för sin verksamhet, med tid avsatt för veckovis gemensam planering och hemvistplanering. Planeringstiden är delvis förlagd i arbetslag och delvis enskilt. Fritidspersonalen var inte representerad i skolans ledningsgrupp. Vi bedömer att Skolbarnomsorgen bör finnas representerad i ledningsgruppen.

OMRÅDEN ATT UTVECKLA FÖR SKOLBARNOMSORGEN

För att fritidshemmet bättre ska uppfylla målen bör följande utvecklingsområden prioriteras:

- Personal i såväl skola som skolbarnomsorg bör sätta sig in i Skolverkets allmänna råd för fritidshem, och öppen fritidsverksamhet, för att öka medvetenheten hos personalen om fritidshemmets och skolans kompletterande och gemensamma uppgifter
- Upprätta en uppföljnings- och utvärderingsbar verksamhetsplan för både fritidshemmet och den öppna fritidsverksamheten
- Sträva efter att fritidspersonal och lärare gemensamt planerar och genomför utvecklingssamtal och föräldramöten

TILL SIST

Det samlade intrycket vi fick av Hamnskolans fritidshem är att den pedagogiska verksamheten genomgår en process liknande den vid en nystart. En vilja och ambition finns att strukturera den pedagogiska verksamheten ytterligare hos ledning och personal. Goda förutsättningar finns att arbeta vidare med värdegrundsfrågor bland annat genom att vidareutveckla sitt EQ-arbete. Vi bedömer att skolans inriktning med ett tematiskt arbetssätt är en god grund för att utveckla en gemensam syn på barns lärande.

Stockholm den 2008-04-07